

Hallinto- ja kehittämisosasto

Poliisiosaston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kiellon valvonnasta ja seuraamuksista sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt sisäministeriön lausuntoa hallituksen esityksestä pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kiellon valvonnasta ja seuraamuksista sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. Sisäministeriön hallinto- ja kehittämisosasto on pyytänyt asiasta välilausuntoja ministeriön eri osastoilta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kiellon valvonnasta ja seuraamuksista. Lailla täydennettäisiin EU:n asetusta pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltämisestä unionin markkinoilla.

Esityksessä ehdotetaan, että Lupa- ja valvontavirasto toimisi asetuksen tarkoituksena kansallisena toimivaltaisena viranomaisena. Lisäksi säädettäisiin asetuksen mukaisesti seuraamukset päätöksen noudattamatta jättämisestä ja eräistä muista valvontaan liittyvistä toimivaltuuksista asetuksen tehoon täytäntöönpanon turvaamiseksi.

Asetuksen tavoitteena on puuttua vakavaan globaaliin ongelmaan ja edistää vastuullisuutta sekä tasavertaisia kilpailuolosuhteita EU:n markkinoilla.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 10.9.2025 työryhmän valmistelemaan pakkotyöasetuksen edellyttämiä kansallisia lainsäädäntömuutoksia. Työryhmän toimikausi oli 15.9.2025–31.8.2026. Sisäministeriö tai poliisihallinto eivät ole osallistuneet asian valmistelutyöhön.

Poliisiosasto pitää esitystä yleisesti kannatettavana, mutta esitutkintaviranomaisten tiedonluovutukseen liittyvää säännöstä voisi olla syytä harkita uudelleen yhteistyön muodossa

7.1 Laki pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kiellon valvonnasta ja seuraamuksista

4 § Tietojen vaihto

Pykälän 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontavirastolla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada pyynnöstä muilta viranomaisilta pakkotyöasetuksen ja tämän lain valvontaa varten välttämättömät tiedot maksutta. Perusteluissa mainitaan, että toimivaltaisen viranomaisen voisi olla tarpeen saada tietoja esimerkiksi vero ja esitutkintaviranomaisilta sekä Rajavartiolaitolta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

Kyseiseen säännökseen sisältyy poikkeuksellisen laaja tiedonluovutusvelvollisuus poliisille. Säännöksessä tulisi täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritellä, mitä ”välttämättömillä tiedoilla” tarkoitetaan ja millä perusteilla tiedon välttämättömyyttä arvioidaan käytännössä. Ilman selkeää rajausta vaarana on, että tiedonluovutusvelvollisuuden soveltamisala jää liian avoimeksi ja tulkinnanvaraiseksi.

Poliisin hallussa olevat tiedot sisältävät esimerkiksi rekisteritietoja, valvonta- ja teknisiä tietoja, hallinnollisia tietoja sekä salassa pidettävää tietoa; esitutkimateriaalia, tiedustelutietoa ja tiedottajätietoa. Tällaiset tiedot voivat koskea paitsi rikoksesta epäiltyjä myös sivullisia henkilöitä, asianomistajia, todistajia, poliisin yhteistyökumppaneita sekä viranomaisten käyttämiä taktisia ja teknisiä menetelmiä, jotka ovat myös salassa pidettäviä.

Tietojen luovuttamiseen liittyy siten merkittäviä oikeusturva-, yksityisyydensuoja- ja turvallisuusnäkökohtia. Poliisin aineistoihin sisältyy usein arkaluonteisia henkilötietoja sekä tietoja, joiden paljastuminen voi vaarantaa käynnissä olevan esitutkiminnan, rikosten ennalta estämisen tai kansallisen turvallisuuden. Lisäksi tiedot voivat sisältää salassa pidettäviä viranomaismenetelmiä, havainto- ja tiedonhankintatapoja sekä tietoja henkilöistä, jotka ovat toimineet luottamuksellisesti poliisin kanssa.

Poikkeuksellista tiedonluovutusvelvoitteessa on myös se, että poliisilla on lakisääteinen velvollisuus suojata hallussaan olevia tietoja muun muassa julkisuuslain, tietosuojalainsäädännön, esitutkintalain sekä poliisin henkilötietojen käsittelystä annetun lain perusteella. Tämän vuoksi tiedonluovutussäännöstä on tulkittava suppeasti ja perusoikeusmyönteisesti siten, ettei tiedon luovuttaminen johda salassapitointressien, yksityiselämän suojan tai esitutkiminnan tarkoituksen vaarantumiseen.

Lisäksi on huomattava, että poliisin hallussa olevat tiedot muodostuvat usein useista eri lähteistä kootusta kokonaisuudesta, jonka sisältöä ei voida aina erotella yksinkertaisesti julkisiin ja salassa pidettäviin osiin. Jo yksittäinen tieto voi paljastaa esimerkiksi tiedonhankinnan kohteen, poliisin operatiivisia toimintatapoja tai luottamuksellisen tietolähteen henkilöllisyyden. Tästä syystä tiedonluovutusta koskevassa harkinnassa korostuu erityinen huolellisuus ja tapauskohtainen arviointi.

Arvioinnissa on lisäksi huomioitava, että esitutkiminnan aloittamiskynnys on Suomessa varsin matala. Esitutkintalain mukaan esitutkinta on toimitettava, kun on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Kyse ei siis ole korkeasta näyttökynnyksestä eikä rikosepäilyn todennäköisyyden lopullisesta arvioinnista, vaan alustavasta epäilystä, jonka perusteella esitutkintaviranomaisen tulee ryhtyä selvittämään asiaa. Erityisen matalaksi kynnys muodostuu tilanteissa, joissa tieto tai ilmoitus tulee toiselta viranomaiselta, koska viranomaistaholta tulevaa tietoa pidetään lähtökohtaisesti luotettavana ja virkatehtäviin perustuvana.

Tällaisessa tilanteessa laaja tiedonluovutusvelvollisuus voi johtaa siihen, että poliisin hallussa olevia salassa pidettäviä tai arkaluonteisia tietoja siirtyy eteenpäin jo hyvin varhaisessa vaiheessa, ennen kuin epäilyn perusteita, oikeellisuutta tai merkitystä on voitu tosiasiallisesti arvioida. Tämä korostaa riskiä siitä, että tietoja luovutetaan tilanteissa, joissa varsinaista rikosepäilyä ei myöhemmässä arvioinnissa katsottaisi perustelluksi tai joissa asia ei edes johda esitutkintatoimenpiteisiin.

Ehdotettu sääntely voi siten johtaa epäsuhtaan toisaalta matalan esitutkintakynnyksen ja toisaalta erittäin laajojen sekä osin pysyviä vaikutuksia aiheuttavien tiedonluovutusten välillä. Kun otetaan huomioon poliisin hallussa olevien tietojen luonne, niiden salassapitoon liittyvät intressit sekä perustuslaissa turvattu yksityiselämän ja henkilötietojen suoja, ei tällaista tiedonluovutusvelvollisuutta voida pitää oikeasuhtaisena ilman tarkkarajaisempia edellytyksiä ja rajoituksia.

Mikäli lupa- ja valvontavirastolle annettaisiin mahdollisuus pyytää poliisia luovuttamaan välttämättömän hallussaan olevan tiedon jostakin käsiteltävästä asiasta, tällaisen tietomäärän läpikäyminen edellyttäisi käytännössä useiden eri toimijoiden osallistumista poliisissa ja poliisilaitoksilla. Aineiston laajuus ja monimuotoisuus tarkoittaisi, että tietojen seulonta, arviointi ja mahdollinen luovuttaminen ei voisi olla yksittäisen virkamiehen tehtävä, vaan se vaatisi erillistä koordinointia, oikeudellista harkintaa sekä usein myös eri asiantuntijatahojen osallistumista. Tällöin keskeiseksi kysymykseksi nousisi myös se, kenellä olisi toimivalta ja vastuu kyseisten tietojen luovuttamisesta ja millä perusteilla luovutettavat tiedot eroteltaisiin salassa pidettävästä aineistosta.

Kyseinen 4 §:n säännös tulisi edellä mainituista syistä muotoilla uudelleen. Poliisille voitaisiin säätää jonkinlaisesta yhteistyövelvoitteesta tällaisten asioiden selvittelyssä, mutta ehdotettu laaja ja yksilöimätön tietojenluovuttamista koskeva säännös tulisi ehdottomasti arvioida uudelleen, ja sen tarpeellisuutta sekä oikeasuhtaisuutta tulisi harkita kriittisesti. Vaihtoehtoisesti säännöstä voitaisiin täsmentää merkittävästi tai jopa poistaa se kokonaisuudessaan, mikäli sen katsotaan olevan ristiriidassa poliisin tietoaineistojen suojan, viranomaisvastuun selkeyden ja tiedonhallinnan perusperiaatteiden kanssa.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Poliisitarkastaja

Juha Tuovinen

Jakelu

HKO OTU

VN/14769/2026-SM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: